

ВИТОКИ І НАСЛІДКИ ГЕНДЕРНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стахура Андрій Павлович

аспірант кафедри загальноправових дисциплін

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Проблема гендерної дискримінації актуальна для багатьох держав світу. Насамперед вона проявляється в упередженому ставленні до зайняття певних посад або здобуття певного фаху жінками, нерівності доступу до публічної служби та рівня грошової винагороди тощо. В умовах тимчасових обмежень прав, свобод і законних інтересів людини під час дії особливих правових режимів, недопущення дискримінації може зазнавати нових ризиків та загроз.

Зокрема, гендерна дискримінація в Національній поліції України носить постійний характер, що проявляється у простому співвідношенні жінок та чоловіків поліцейських. Також, гендерна дискримінація в поліції ситуативно пов'язана з дією правового режиму воєнного стану.

Так, на теперішній час організації громадянського суспільства відносять до однієї з ключових проблем жінок і дівчат в Україні гендерно-зумовлене насильство. Декілька організації громадянського суспільства повідомляють про занепокоєння, що пов'язані із домашнім та гендерно-зумовленим насильством, і стверджують, що вони спостерігають зростання насильства. Профілактичні заходи та послуги із захисту наразі призупинені, що становить велику загрозу для жінок і дівчат [1]. Не є виключенням зазначена проблема і для жінок-поліцейських, які можуть зазнавати проявів гендерно-обумовленого насильства як у побуті, так і перебуваючи на службі.

Загалом, питання гендерної справедливості постійно перебувають у фокусі уваги науковців та практиків. Так, фахівець ОБСЄ з гендерних

питань, О. Водянніков слушно стверджує, що будь-яке юридичне питання може бути питанням гендерної рівності [2]. Значною мірою це стосується несення служби поліцейськими під час дії особливих правових режимів в цілому і воєнного стану зокрема. Безліч питань, що стосуються кар'єрного зростання, матеріального і речового забезпечення, формування зведених загонів та відряджень на деокуповану і реінтегровану територію України, стосуються гендерної рівності в Національній поліції України.

Багато в чому гендерна дискримінація в Національній поліції України включає такі аспекти, як: а) статеву стереотипізацію щодо поліцейської служби як традиційного уявлення про службу в правоохоронних органах – суто «чоловічу справу». Жінки-поліцейські не залучаються до складних завдань, можуть бути у декретній відпустці, більш піддаються емоційним проявам; б) норми і правила носіння однострою, які передбачають, серед іншого, «...носіння охайних зачісок (стрижок), стриманого макіяжу та манікюру, підбору аксесуарів, що не є виразними (світлих, яскравих кольорів, з візерунками та великих розмірів), не відкривати (демонструвати) частини тіла з татуванням» [3]. Як впливає з викладеного, остання особливість багато в чому стосується жінок-поліцейських.

Водночас, можна вказати на позитивний момент із проблемою гендерної рівності у Національній поліції. Він знайшов своє закріплення у низці положень відомчих нормативно-правових актів. Так, п. 6. Р. II наказу МВС України від 09.02.2016 № 90 «Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України» [4]. Слід зазначити, що запровадження однакових нормативів при доборі на посади в Національній поліції може пояснюватись також і тим, що акцент поліцейської діяльності змінився з примусового до превентивного. Крім того жінки з числа поліцейських можуть використовувати широкий спектр спеціальних засобів для припинення протиправних діянь. Таким чином потенційна перевага у фізичній силі правопорушників – чоловіків стає менш очевидною.

Розглянувши витoki гендерної дискримінації в Національній поліції, можна із впевненістю стверджувати, що її об'єктом виступають жінки-поліцейські. Водночас, дискримінація полягає не у констатації поточного стану цього явища, а у небезпеці її наслідків. Ці наслідки пов'язані з попередньо ідентифікованими випадками дискримінації та дестабілюють систему поліції у цілому. До таких наслідків нами віднесено: а) обмежений доступ для реалізації професійної кар'єри, зайняття керівних посад та можливостей для кар'єрного зростання в системі поліції; б) порушення законних прав жінок та прояви мобінгу і психологічного насильства в колективах; в) зниження ефективності діяльності поліції через необ'єктивну і упереджену кадрову політику.

Отже, гендерна дискримінація в поліції може мати наслідком як суб'єктивні обмеження і порушення прав жінок-поліцейських, так і негативно впливати на виконання поліцією покладених на неї завдань.

Для виправлення гендерної дискримінації в Національній поліції України та запобігання її проявам у майбутньому, вважаємо за необхідне врахувати наступні обставини: а) внесення змін і доповнень до «поліцейського законодавства» шляхом включення антидискримінаційних положень; б) робота у службових колективах для виправлення гендерно-упередженого ставлення до жінок-поліцейських; в) заохочення рівного доступу жінок на вступ до Національної поліції та реалізації ними службової кар'єри; г) включення гендерної проблеми у програму службової підготовки та систематичне проведення занять в малих групах для формування культури гендерної рівності у поліції; г) ефективне та своєчасне реагування на прояви гендерної нерівності в службових колективах; д) врахування потреб жінок під час проходження служби, тощо.

У підсумку варто наголосити на тому, що витoki і наслідки гендерної дискримінації в Національній поліції України породжені спільною причиною – нерівністю у ставленні до жінок та чоловіків. Таким чином, в умовах дії

особливого правового режиму воєнного стану, досліджуваній проблемі потрібно приділити належну увагу для її успішного вирішення.

Список використаних джерел:

1. Швидка оцінка: вплив війни в Україні на організації жіночого громадянського суспільства. ООН. Жінки в Україні Березень 4-10, 2022. URL: https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/2022/03/Rapid-Assessment-Womens-CSOs_UKR.pdf.

2. Gender Justice, a Constitutional Right. OSCE. URL: <https://www.osce.org/secretariat/523913>.

3. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських МВС України: Наказ МВС України від 19.08.2017 № 718 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#Text>.

4. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України: Наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16#Text>.